

(Tiếp theo)

Đó là nói về văn Tàu. Ta học Tàu, cái tánh nò - lệ ấy truyền-nhiễm sang mà lại thấp xuống đến mấy bậc nữa kia !

Nước ta ngày trước chưa có chữ mà phải học chữ Tàu, đó là một điều khuyết-diễm. Song lúc đầu tiên học chữ Tàu là cốt để mượn chữ để ghi-chap và truyền bá tư-tưởng của ta; nghiệm câu văn Tàu cùng tiếng nói ta, thường thường không đi với nhau một lối (như Tàu nói « Không-lữ đệ - tử, 孔子弟子 » thì ta nói « Học-trò ông Không »; Tàu nói: « Đại-nghị-sĩ, 一代義士 » thì ta nói « người thay một thì biết. Như nước ta không mắc cái độc chuyên-chế cùng khoa-cải kiểm-chế thức-phước, thì văn Tàu truyền sang ta chỉ ích cho ta mà không hại; nghiệm như Nhật - bản cũng học văn Tàu mà thoát-lý được cái ách đó thì đủ rõ. Khốn vì người mình học chữ Tàu, đã mắc cả các nguyên nhân kể trên mà lại chầm dần in khuôn làm y như người Tàu, thành ra văn Tàu đó-lệ người Tàu, mà văn An-nam là thời cũng phải nó-lệ người Tàu ; cái lưu lệ vì thế lại sâu hơn người Tàu xấp mấy lớp, thật không sao nói xiết. Kỳ giả chỉ xin kể mấy đến to lớn.

Một là chầm học việc đời xưa, mà không biết đến việc đời nay. Cuộc-thế bẽ - dãn, việc người thay đổi; có việc đời

(1) Không-Lâm là làng ông Không.
(2) Phúc-kien là xứ ông Châu.

(H2N)
Minh-v

Nội tâm tái lại thời suy vẫn đã
có dấu phần phật, nhưng thực
ra thời rất gần tiền, gần tiền là
vì người mình không phải —
muốn « phải » cũng không được
— đoán đến. Thiệt thế. Trừ
ở Nam - kỳ các ông họ - đồng
quần hạt người Nam còn có ít
nhiều quyền đoán định trong việc
tái chỉnh bản xứ, ngoài ra thời
chỉ một mình nhà nước Bắc họ
đoán định cả. HAF-Lons

Đó, chơn nghĩa của ông Rion hoàn hảo, nội dung là thế đó. Một rằng tình thần, đại rằng tinh thần; chơn nghĩa kỳ chỉ vì không có cái cơ sở gì cả, nên không bao giờ thực hành được; và quyết nhận ngay thế, không cần dài lời phê bình làm gì. Bước lên một tầng mà nói, dù chơn nghĩa kỳ có thực hành đi nữa thì hòa bình cũng là lời nói huyền ảo thôi. Chính ông Rion nhận rằng mục đích ông là giữ quyền tư việc cho Âu châu. Quyền tư việc còn, bất bình đẳng vẫn còn; bất bình đẳng còn, thì cái kịch « nưược nhược cường thực » sao cho tránh khỏi? Trước kia chiến tranh nước này với nước nọ, Tây Âu châu liên bang chỉ là một nước lớn, thì cuộc đụng chạm với các nước khác lại càng thêm hệ trọng nghìn lần hơn. Nói mà nghe thế, chứ chứ không ông Rion chỉ là lời tán nhảm, không có chút giá trị đáng cho ta bàn đến.

ANNAM LỊCH SỬ

HÃY NÊN

HÚT THUỐC LÁ

JOB

Bức thư không niềm
gửi cho mấy ông Dân-
biểu xứ Trung-ky

L. T. S. — Dân-biểu vừa tiếp được
cái thư này, lại gặp kỳ hội-dồng thường-
niên lần thứ tư của viện Nhân-dân đại-
biểu, vậy xin đăng lên để các ông đại-
biểu xét.

Thưa các ông, chúng tôi thường
thấy trên các báo hằng ngày đăng
các đề nghị vọng, hay những
nội oanh khố của dân gian, ngộ hầu
nhờ các ông đạo đạt với thành-phủ.

Cái hy-vọng trông cậy vào
các ông, dân nghèo tỉnh nào cũng
chan chứa một mối cảm tình như
nhau cả.

Thưa các ông, mỗi lần hội nghị,
bấy dân chúng yêu cầu điều khoản
gì, thì ngưng mỗi cô, trông
bất hời. Vẫn biết rằng dân
thế nào nữa cũng không thể cải-
cách gấp được, còn phải đợi chánh-
phủ chăm chú và trả liệu, nào
là cho hiệp thời thế, nào là theo
rình độ dân mà thi hành. Điều ấy
chúng tôi cũng biết.

Nay có một việc chánh-phủ đã
thi hành, song thì hành mà dân
chúng không ngờ, không tưởng,
không yêu cầu; ấy là các món
thuế mà chánh-phủ đương thi hành
trong dân gian hiện thời.

Không biết các ông đã rõ chưa?
Chúng tôi xin lược kể các món thuế
và cái khổ trạng của dân gian về
các ông rõ:

1) Thuế hoa lợi. — Đất thời
đã nộp thuế rồi. Hoa lợi có phải
là đeo cây; trồng lúa trên mặt
đám đất đã nộp thuế hoa lợi
không? Thế thì cái món thuế hoa-
lợi là nghĩa lý ra sao? Hoa lợi có
phải tự nhiên mà có đâu! Ai là
người đảm bảo rằng hoa lợi sẽ
xứng đáng với món thuế đó? Lấy
cách gì định thuế hoa lợi cho có
chứng hạn được? Cái lệ trong
sự đánh thuế hoa lợi sau này có
tránh khỏi được không? Nay chúng
tôi xin kể công việc ăn làm trong
một sào mía định các ông xem.
Làm một sào mía, hoặc bị trời
hạn, hoặc bị trời mưa lụt, hoa
lợi chắc có thể hoàn toàn thiếu
được không? Trong sự trồng mía,
nào là tiền mua giống, nào là

thuê trâu cày năm bảy bận, nào là
thuê người cuốc đòi ba kỳ, nào là
tiền mua phân bón cho mía. Nếu
trời hạn mỗi thời mía không sao
lớn nổi; mà nếu mưa lụt mỗi thì
mía bị nước mà chết ngay ngoài
đồng. Ôi! cái hoa lợi kia là cái kết
quả 13-14 tháng trời của người
trồng mía trông mong ở đó. Gặp
tai biến khổ sở như trên thì mong
gì nữa? Phương chi xứ này nắng
mưa tai biến thường năm, năm
nào cũng như năm này, ấy là nói
trong cái thời kỳ trồng mía đến lúc
có hoa lợi. Trải qua lắm nỗi khó-
khăn cực-khổ như thế mới lấy
được một đống tiền trong món hoa-
lợi. Vậy có ông thánh tiên - tri cũng
không thể biết trước được cái tiền
hoa lợi kia là bao nhiêu. Chỉ xin
kể qua các khổ-cảnh của nông-dân
trong thời kỳ mía đã nấu thành
dường:

1) Trồng ngày muốn phát mía,
phải thuê 5,7 con trâu dựng đập
mía; mỗi chảo nước mía (3 thùng
thiếc) giá là 0\$06;

2) Thuế 3,4 người dựng phát mía,
gánh về chửi đập, mỗi người (tiền
công một ngày) là 0\$25 hay 0\$30;

3) Cái chửi cho thuê để đập nước
mía giá mỗi chửi là 0\$04;

4) Người thợ nấu một chảo nước
mía cho thành đường là 0\$03;

5) Một người chụm che và một
đứa lùa trâu một ngày là 0\$40 (một
sào mía, các người kỹ làm công
trong hai ngày mới xong);

6) Tiền vôi và tiền dầu phụng
dùng trong sự nấu đường mỗi chảo
là 0\$02;

7) Mua 1 cái muỗng là 0\$10 (3,4
chảo nước mía nấu thành một
muỗng đường).

Người trồng mía, ngoài những nỗi
khổ-tám về nơi đó, còn phải lo chạy
nhiều cách khác nữa: có người
làm cho mình không? có trâu cho
mình thuê không? có chửi cho
mình đập nước không? hay là thuê
được người mà thuê không được
trâu? được trâu mà không chửi?
Nếu lộn-xộn như thế thì phải cái
hại mía rồi rồi bỏ. May ra
thời nấu thành đường có thể bán
được; nếu không may thì thành
mật không bán được. Một sào mía
là 11, 12 chảo, nấu được 3
muỗng nhỏ. Mía đường thời có lợi

có xun. Giá đường lại không như
định. Lại còn cái khổ trong khi bán
muỗng đường cho chủ nữa.

Chủ mua phải chi đủ tư cách mộ
nhà buôn xuất-cảng, thì họ mới mua
một phân hai để dân nhờ. Chớ ở xứ
chúng tôi thời chủ mua cũng là bạn
engheo, bụng thì muốn mua mà con
mắt cứ ngoi chừng mấy chủ khách.

Ôi như thế đã đáng ư nước mắt
chưa? Hoa-lợi thời chưa thấy, mà
từ-bề nào là năm bảy người đòi nợ
(vay tiền về mua giống, thuê trâu,
mua phân, v. v. . .), nào là lo tiền
công người phát mía, tiền thợ, tiền
đưa-chụm che, đưa lùa trâu. Cái
khổ bấy giờ ngồi nhìn hoa-
lợi không thể tả được! Hoa-lợi đó bán
liền không được, đợi 15 ngày nữa
tháng đầu mất rẽ cũng phải bán.
Giá mất nhất là 2\$00 một muỗng,
rẻ là 1\$20, 1\$40. Ấy là kể có đất tư
của mình. Còn những người nhờ
đất của người ta mà làm rẽ, thì
phải chia phần đất cho người ta.
Hoặc chia 1/3, hoặc 2/5. Như vậy thì
còn gì đâu? Ấy mới kể qua cái thời
kỳ trồng mía. Đương còn cái thời
gian mấy tháng ở không nữa! Nhìn
đời nhậu nhãi, bữa cháo bữa rau,
nên quá khổ thì còn phải bán rẽ cái
sào mía mình để trồng 0,2 đồng
bạc, hay là bán trước 1,2 muỗng
đường (gọi là bán đường-đập), đập
chỉ độ cho vợ con.

Thưa các ông, cái khổ cảnh của
nông-dân trong 100 nhà thì 99 nhà
đều như thế cả. Bất kỳ đeo, cây,
trồng, tía thứ gì, cũng khổ như
nhau cả. Trước kia ai là lực nông,
thì ngày nay cũng đã truy tạc vào
cái nỗi khổ thống rồi!

Thưa các ông, các ông xét đó
nghĩ sao? Xin các ông lấy cái khổ
trạng kể trên mà đạo đạt với chánh-
phủ, may ra bỏ hẳn cái món thuế
hoa lợi kia, thì phước cho nông-
dân vô cùng. Nếu không, chánh-
phủ cũng nên làm thí-nghiệm, sản
đất công đó, lấy năm bảy mẫu dựng
lâm thử đã, rồi sau sẽ đánh thuế,
tưởng cũng vô hại. Dân chúng chỉ
ước ao chánh-phủ khai-hóa về cách
làm nông đã, rồi sau sẽ đánh thuế
hoa lợi, như thế dân chúng mới
khỏi nỗi nghèo khổ. (Còn nữa)

Một hạng dân nghèo làm nghề
mía và nghề hàng.

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KY

HUẾ

TRUNG-KY NHÂN-DÂN ĐẠI-BIỂU

Quối sáng hôm thứ hai 19 Aout
mấy ông Dân-biểu đã nhóm tại Tòa
Khâm để cử bốn ông vào Đông-
đường kinh-tế tài-chính đại-hội-
đồng. Buổi chiều khai hội ở Quốc-
tử-giam.

dồng cử, thế mà thầy Đe-Pu. M.
không làm việc gì, chỉ chằm chằm
ngồi trong nhà một lén (Cửa
Bàn) mà cứ điem nhiên như thường,
chỉ nhớ bàn đèn ở đâu ở đâu
rồi tránh đi nơi khác.

Khán-Tôi

QUẢNG-BÌNH
(QUẢNG TRẠCH)

Kinh cáo

Cùng chư quí Văn-nhân, Nữ-sĩ
TRUNG-NAM-BẮC

Một tộc loại, muốn cho dân khí được
linh hoạt, dân tâm được thuần túy, dân trí
được quảng khái, thì cần phải nhờ anh-
hưng của sách vở, báo chí có chất giá
trị, tuyền truyền, phổ cập khắp nơi thành
thị hương thôn. Đó đó, những trang tri-
thức hẳn đều có giá trị.

Chúng tôi, đồng nhân dân - tập thể viên
Khuyến - văn thư - xã - Gò công đặt khởi
bước đầu, văn bút là phần sự, nhưng thật
là năm nóp, riêng sự cho thì được, trong sự
sơ hành, sự chỉ của chúng tôi về neo tương
quan với tâm hồn, trí thức của chúng tộc.

Cho nên được một trường hợp đặc - biệt
về dùng trước-thuật như trên, là một dấu
chứng tỏ từ lâu văn minh hướng kỳ vọng.

Vì nghĩa liên đoàn, hợp quần, nên chúng
tôi thành tâm kính đặt cùng chư quí văn
nhân, nữ-sĩ Tam-kỳ, có liên khảo các sách
khảo học chỉ được bề bề về phương pháp
Cổng dẫn giáo dục mà muốn những bản
quyển cho chúng tôi, thì trong việc thể
lao đầu đất thế nào, chúng tôi cũng vẫn
hoan nghinh thân nhận và xin thay: tạ ơn
lòng.

Thư xin đi theo đây:

LÊ-VĨNH-TRƯỜNG

Chủ-nhơn Ấn-quân

Nhiệm Chủ-nhiệm KHUYẾN-VĂN THƯ-XÃ

Nº 32 Boulevard Rodier GOGONG

HAI CHỮ KHUYNH-DIỆP

Hai chữ Khuynh-Diệp là tên riêng của hiệu chúng tôi,
dặt ra, tên riêng (dénomination) ấy hiện đã ký chứng tại
lúa án thương-mại để giữ độc quyền. Vậy ai đã ra dấu
giả hiệu và những ai sắp lợi dụng hai chữ Khuynh-Diệp,
xin xem lại mấy đạo luật về marques de fabrique et de
commerce trong Bulletin officiel de L'Indochine N. 63 du
7 Aout 1909 để khỏi phiền lụy về sau.

Còn bà con, ai mua dấu Khuynh-Diệp, xin chú ý:

Chính dấu Khuynh-Diệp:

1. Rất thơm tho trong trẻo, lại mùi lực thật đẹp.

2. Về màu thì nơi nùi cũng có trăm một thì Trám riêng
— Trám ấy, lối trước khi màu vàng, màu bạc, màu trắng,
màu lục; mà nay nhất định một màu là Hồng-đào.

3. Nơi nhân phía dưới có mấy chữ:

VIÊN-ĐỆ (Đồng-hời)

MẠO HIỂN NỮ HIỆP

(PHÚC-NHỊ-MA-TU
TRINH-THẨM-ÂN)

Dịch - giá: XÀ-TÚC-TÚ

36 35

CHƯƠNG THƠ BÀY

Lòng thành thực của nàng

HẢI-ĐỨC NỮ-SĨ

(Tiếp theo)

Bạn là kẻ đầu rồi lại hối:

Người con gái tự xưng là nữ-
hiệp mà gửi thư cho nữ-sĩ đó, khởi
đầu từ lúc nào, và đến nay lại có
là mấy lần rồi?

— Lần đầu tiên tôi còn nhớ ngày
27 tháng 5, đến nay là gần 40
ngày. Kể hết thư từ trước sau khi
sua khi nhứt, không nhớ cho đích
xác, song ước chừng đã trên mười
lần.

— Trong những các thư từ đó,
lên họ về nghề nghiệp của người
gửi thư, cũng đều chuyên mang văn,
sự thiếp lễ nào, địa điểm ở đâu, về
năm nào tháng nào, có thể xé
trong những thư đó mà biết được

chất gì không?

— Tôi đã lau tâm xé kỹ mà
không thấy một mang gì có chất
hỗ mà phân được; duy có thời gian
cùng địa điểm, thì có một chút mồi
đó ra được. Trong cái thư thứ
nhất của nàng có câu rằng:

« Tôi phụ tôi mắc đều oan khuất
« không biết kêu vang cùng ai, nếu
« không gặp Lệnh-tôn trước hết lòng
« gắng sức, ra tay cứu vớt, thì đã
« làm con ma nơi đất khách, danh
« ếp hải cốt, cũng không có ngày nào
« là ngày về nơi cố hương. Nay tay
« xé chim đây biển, chưa mang về
« quê hương được, song cái lòng báo
« quốc đã vẹn toàn và cái tiếng trung
« dũng còn bìa muôn đời, cũng chính
« nhờ cái ơn Lệnh-tôn mới được
« như thế v. v. »

Cứ theo cái lời trong thư đó mà
suy thì tôi hiểu rằng người thư án
đó, chính nhằm vào khoảng lén
phụ tôi làm quan Kềm sát nơi đó
thực dân, còn cha nàng thì lúc đó
ở nơi nơi đất thực dân đó. Duy có
ngày nào, năm nào, cũng đất nước
nào, thì không sao mà đoán cho
đúng được.

Bạn là xoay đầu lại mà nói với

Bà tước rằng:

Chỉ mấy câu đó, thì thời kỳ cùng
địa điểm cũng biết ước lượng được
đôi chút; nhưng mà biết chắc rằng
cha người nữ-hiệp đó, vẫn đồng
một chức nghiệp với Bà tước, đồng
thuộc về Hải-quân mà làm một
người anh-hàng, bất hạnh vậy. Bà
tước nói phải. HẢI-ĐỨC ngồi
nghĩ một chốc, lại cười mà nói
rằng:

Một nơi địa phương có lẽ rõ ràng
mà để biết, nhưng tôi không đoán
được; vì trong mình bị cơn mà
bệnh nhọt khuấy rối, cái gán óc đã
gần hoàn toàn vô dụng, chỉ cho
bằng báo người đem những thư đó
cho tôi xem qua một lần cho
rõ, hoặc có tìm được mối manh gì
ở trong cũng chưa biết chừng.
Nhưng bằng không thể thì xin Bà
tước chịu phần, trả cái số những
người Hải-quân bị chìm mà đã
được báo thường, xem có người
nào họ Ước-hàn thì ta có thể biết
được gốc tích chờ gì.

Bà tước cười mà nói rằng:
Hải-quân chết dưới biển, biết
thiên vạn nào mà kể, người họ Ước

hàn cũng không biết mấy trăm
ngàn; chính một tay tôi đã cứu vớt
các Hải-quân lương sĩ đã có Yemen
mười mấy người họ Ước hàn rồi,
làm sao mà tra cho ra được?

Ta (Hoa-sinh) bên nói xen vào v.
Bà tước nói phải, chỉ cho bằng
đem cái nguyên-thư của người nữ-
hiệp mà xem xét là hơn cả.

Chàng đó HẢI-ĐỨC nữ-sĩ mới
rung chuông kêu người nữ-bộc lại
dặn dò kỹ càng như ở nơi nào, ở
trong phòng nào, rồi bảo nó ngồi
cái ghế nơi này lấy những thư từ
đó ra.

Bà tước nói: Nữ-sĩ đã trả lại đây
mấy ngày, những đồ do quân cùng
đã dâng, nên bảo mang lại luôn
thứ.

HẢI-ĐỨC nói: Vâng, cái đầu
thống-thương như vậy mà tôi quên
hẳn, nhớ Bà tước nhắc mới nhớ
lại. Mấy về kiếm tìm xem những
đồ cần dùng thì mang lại đây, và
dặn dò nhà lau làm coi sóc; mấy
phải ở đây với tôi mấy ngày mới
ra về được. Mấy đi đến nhà rồi thì
không dám đi hát làm gì nữa, nên
bảo nó đi về.

Người nữ-bộc sắp sửa ra đi thì

Bà tước lại gọi lại mà bảo rằng:
Nữ chủ nhân nhà này, quanh
năm không bước ra khỏi cửa, không
cần xe hơi đi đâu, mới rồi đi lại
đầy và có dùng nghĩ, nay đi về đó
thì trả tiền cho nó cho rồi. Mấy có
đến lén trong lung đó không? Nói
thế rồi thì tay vào túi áo, lấy ra
4 tiền-lính vàng trao cho người nữ-
bộc. Người nữ-bộc biết chủ mình với
Bà tước là bạn giao nghị thân thiết,
không cần nề hình tích vật bề ngoài,
không nói những câu sáo ngữ, cứ
nhận ngay 4 tiền-lính vàng, vàng
dạ ra đi.

Ta xé kỹ cái cách Bà tước đối
đãi với nữ-sĩ hôm nay, khi nào,
việc gì, liêm tất từng chút, thật là
mười phần chưa đầy. Nếu như hai
người ấy mà kết thành quyền
thoạt với nhau, thì đi là ở dưới
chín suối, cũng biết rằng một chút
con cháu của mình, đã được
một người phụ-tế đa tình như thế,
chắc cũng lấy làm thỏa lòng lắm.
Đã vậy việc tôi hay sai suyến, con
ma bệnh nó đã làm rồi chưa xong,
lại bị anh thầy thuốc đã dốt kia,
làm cho cái bệnh nặng càng ngày
càng tiến triển, làm đi làm lại, cho
đến ngày nay, đầu ta có phép trừ

cái bệnh căn đó được, cái chỗ
khuyết hãm của ông trời tình kỳ
(情天缺憾) đã không có phương
gi mà vá lại cho hoàn toàn. Ta nghĩ
đến chỗ đó, bất giác thế cho rằng
HẢI-ĐỨC mà than phận gần duyên,
tưởng vợ tưởng vẫn một hồi lâu;
bạn họ ngồi một bên ta nói chuyện
mà tôi lại ta như không nghe câu gì
cả. Độ một hồi lâu, là một lần lại
thì mới biết là bạn ta đem những
cái kế hoạch đã sắp đặt định làm
nói cho HẢI-ĐỨC nghe; đến ngày
mai mượn cái tên 10 TRACH-NAM-
TÚC dâng báo, hẹn với nàng nữ-
hiệp đó chiều mai thì hội diện, nơi
Trung-nam-Tung-lên bàn tại (PHÚC-
NHỊ-MA-TU) thì đã trang Nam
tước, cùng đi với nữ-sĩ, đã làm
cha con Nam tước, khi gặp mặt
nhau, nữ-sĩ đem cái chỗ hiểu lầm
của nữ-hiệp đó, giải thích cho rõ
ràng, còn là thì đã có cái tên
thiệt Hết-sinh, mà chỉ nói là
một người họ là Lệnh-tôn ngày
trước thề có (nghĩa là gọi con
mồ côi) lấy cô ông biến mà giúp
cho nữ-sĩ; sau tác cái đầu làm
của nữ-hiệp đã hiểu rồi thì mới
đem cái tên đại trị tinh thần PHÚC-
NHỊ-MA-TU mà xưng thệ!

(Còn nữa)

CREDIT FONCIER DE L'INDOCHINE

(ĐÔNG-PHÁP-ĐIẢ-ỐC-NGÂN-HÀNG)

Cho vay

Cầm nhà đất
Cầm đồn điền
Lâm nhà
Tậu nhà tậu đồn điền

Giá góp từng tháng sát gốc lãi, như góp bộ giá từng năm, từ MỘT đến NĂM năm

Lãi rất nhẹ - Cách trả dễ dàng.
Bản-Hội có nhân về các kiểu nhà giá thành rất hạ

XIN HỒI THẺ LÊ TẠI:

HANOI - Hội Sở Bản-Hội 89 phố Francis Garnier
TOURANE - Maitre PHAN-CAO-BOAN,
Lạc-Sự kiêm Quản-Lý Văn Khố tại Tòa Án

Nghe dân thôn thôn Nguyễn Hồ có kén oan, và Bà chủ cũng có ra Tỉnh nhận rằng có sai Nguyễn Hồ đi khai thế cho mình. Chưa rõ Tỉnh xử thế nào.

Những chuyện trong hương thôn, làm đến khằng khiêu, quan trên cứ tin theo tờ từ tờ bầm thì dân ngu không khỏi đều oan khuất.

QUẢNG-NGHĨA

Hủ nhô

QUẢNG-NAM

(QUẾ-SƠN)

Lai cáo

(TƯ-NGHĨA)

Đập đường như thế có công không?

Nguyên năm nay thầy phó-tổng Võ-Khuê xin quan phủ đắp thêm một con đường từ lỵ từ Quán-dương cho đến Thủ-phổ, là con đường sẽ nối nhà thầy phó với nhà vợ của thầy. Quan đã y theo, nên cho con đường sẽ đắp kỹ, ngang qua phần ruộng của ai thì đòi chủ ấy về nhà mà hiến và ký thuận nguyên. Lúc bấy giờ dân chúng tôi xin rằng: con đường đó không thuận tiện cho sự mua bán của dân, và lại nó sẽ đi băng qua nhiều ruộng ruộng; nó ngăn ngại nước lại, mùa mưa lụt nước đọng sẽ làm hư hại mùa màng của chúng tôi nhiều lắm. Nay ý quan đã định, chúng tôi không thể ngăn được, chúng tôi chỉ xin quan chiếu theo thời giá của ruộng chúng tôi mà cho chúng tôi như số Lục-Lô và trừ thuế cho chúng tôi, chứ không lẽ đất chúng tôi đã hư hao mà còn phải chịu thuế. Quan phủ trả lời rằng: « nếu các anh không chịu ký thuận nguyên và xin tiền đắp tiền thuế thì để rồi sẽ tính, còn việc hư hại do thầy phó Khuê đã chịu nhận làm cho kiến cố.

Đến ngày nay sức ra đắp con đường, kỳ mà không lượm gì cho dân chúng tôi cả. Và lại còn làm nhiều đều bất công thì dự khi nếu thì nên ruộng anh Dữ mà bấy giờ dụng thuế nào lại bỏ cho anh, mà đắp qua ruộng chú Giáp.

Mong rằng quan Sở rõ những sự

dụng tình đó mà soi xét cho chúng tôi nhỏ.

Dân bị thiệt

PHÚ-YÊN

(ĐÔNG-XUÂN)

Những điều trái lẽ

Dân huyện Đông-xuân chúng tôi thấy những chuyện trái lẽ xin kể ra sau này để đọc giả xem và để cho quan trên hiểu rõ:

1) Báo Vệ-hồng không biết ai làm ra, xuất bản khi nào, mà thấy quan sát trái dịch tên mấy người có tiền, báo mỗi người nộp 3350. Tiền 3350 phải nộp mà không thấy báo.

2) Trụ cột thấp đèn điện ở Sông-cầu chừng nào mà quan cấp giá 3300.

3) Lễ Chánh-chung là lễ 14 tháng 7 (tây) Chánh phó tổng thừa bỏ cho các xã thông nộp hàng liệu, mà không cấp tiền cho các xã.

4) Thầy chánh tổng Hồ-Kiểu-Phục đem dân đi làm ở Đông-cam; thầy xử bót liên của dân, Quan-Sứ hay, bảo quan xét, xét rồi cũng bỏ qua.

Thượng-tổng

BẮC-KY

Tin báo

Trần bảo vừa rồi tân phủ xứ Bắc kỳ một cách rất thâm. Những tình bị thiệt hại là: Hưng yên, Ninh bình, Quán yên và nhất là Thái bình, Nam định, Kiến An. Ở Nam định trong một làng (Đông bình) có đến 32 người vì nhà đổ, nước lên mà phải chết; ở Kiến An cả một huyện (Tiền lương) bị ngập người chết kể đến hàng trăm. Đó là nói về người, còn ruộng đất, vườn tược, thì nước mặn tràn vào, cây cối khô héo, làm thiệt hại cho mùa màng không biết bao nhiêu mà kể. Những người sống rồi, ngoài cái nạn không nhà ở, lại còn nạn đói rét theo sau.

Đồng báo ta ở Trung kỳ may ra đã tránh khỏi cái nạn ấy, cũng nên nghĩ đến bà con Bắc kỳ; chớ nên thờ ơ lãnh đạm.

Lại tin báo

Có tin rằng ở vùng 60 dặm về phía Đông đông nam Hải phòng có một trận bão hình như dữ dội lắm. Bão đi theo hướng Tây Tây bắc, sẽ lướt qua trung châu Bắc kỳ.

NAM-KY

BIÊN-HÒA

Tự-tử

Bào Thôn-chung vừa rồi có đăng tin một người Bắc kỳ vào làm ở cao-su Hàng-gòn (Biên-hòa) vừa rồi đóng dấu lửa mà đối diện từ một cách rất ghê gớm.

Người này trước làm tiền công được khá, sau vì bị cây trong số cao su đó, phải đi dùng bệnh tại nhà thương. Bệnh tình cũng có thể khỏi dứt được, nhưng vì bang người lao động ít kẻ đòi hỏi, thành thử khi ở nhà thương ra thì người kia phải đi cả nhấc và mang lại suốt đời.

Người kỳ tử về số xin làm nhưng trước thì mạnh chum khỏe tay mà nay thì công việc thua sút, nên tiền công chỉ hơn phần nửa ngày trước; đã thế mà lại trước kia

THẺ-GIỚI CÓ THẺ HÒA BÌNH KHÔNG?

(Xem tiếp trang nhất cột sáu)

Một cách giải quyết vấn đề hòa bình thế hai mà người ta thường bàn đến là « Thẻ giới liên bang ». Sách vở bàn về chủ nghĩa này rất nhiều, những điều kiện tham sai cũng không phải là ít, trong phạm vi tờ báo ta không thể kể ra cho hết được. Nay ta hãy nói qua đại lược cái cách tổ chức « Thẻ giới liên bang » của một nhà sử học và triết học trẻ danh nước Anh là H.G. Wells.

Chủ nghĩa thẻ giới liên bang vì sao mà phát hiện? Một là vì các cuộc chiến tranh đem những hàng triệu sinh linh làm mỗi cho sáng, đập phá hoại tàn phá thành quách không biết kể. Hai là ngày nay (nhất là từ khi sự nghiệp hàng không phát đạt) giao thông xuyên thâu, năm châu chung chợ, không những cái tình trạng phiến đoạn (morcellement) ở thời kỳ phong kiến đã tiêu trầm mất, mà cái kinh tế từng quốc gia riêng cũng có khuynh hướng tổng hợp thành một nền kinh tế thế giới duy nhất (une économie mondiale unique); Về các phương diện khác như khoa học, ngôn ngữ v.v. càng ngày càng thống nhất. Ngoài ra lại có nhiều nguyên nhân phụ thuộc khác nữa. Nhưng Chủ-nghĩa thẻ giới liên bang có thể thực hành được không? Được lắm chứ! Ta xem những trào lưu tư tưởng hiện đại thì đủ rõ. Các nhà văn-học, chính trị học, sử học theo Chủ-nghĩa thẻ giới liên bang một ngày một đông. Chủ-nghĩa ấy rất có ảnh hưởng về tôn-giáo, mà một ngày kia một cái tôn giáo mới sẽ xuất hiện. Cái tôn giáo mới này rất hợp với tư tưởng thẻ giới liên bang và không chống đối (?) với khoa học, như những tôn giáo (tr) học, sử học theo Chủ-nghĩa thẻ giới liên bang một ngày một đông. Chủ-nghĩa ấy rất có ảnh hưởng về tôn-giáo, mà một ngày kia một cái tôn giáo mới sẽ xuất hiện. Cái tôn giáo mới này rất hợp với tư tưởng thẻ giới liên bang và không chống đối (?) với khoa học, như những tôn giáo (tr) học, sử học theo Chủ-nghĩa thẻ giới liên bang một ngày một đông.

Cuộc vận động thẻ giới liên bang sẽ nhờ thế mà mạnh mẽ và rộng; kết cục những cái trở lực (như lòng vị kỷ, tính tham dự của một cá nhân hoặc một quốc gia nào) cũng sẽ nhường chỗ mà Thẻ giới liên bang sẽ thực hiện được. Ngày ấy, đạo đức phát triển đến một bậc rất cao; những mối xung đột trong khoảng quốc gia này với quốc gia khác đều tiêu diệt cả; lực quân, hải quân là những vật vô dụng; bao nhiêu lực lượng phí lãng về chiến tranh sẽ ứng dụng vào những việc hữu ích cho nhân sinh; các tập tục như, các thủ số năng, thói thì nhân loại tha hồ mà vui chơi cùng tuổi nguyệt, để hưởng cái thái hòa bình cực lạc kia!

Ở được thế thì vui thiệt! thì thì thiệt! nhưng ta hãy xem cái giá trị của chủ nghĩa ông H.G. có Wells được thế không?

Chủ nghĩa ông Wells vì có nhiều điều khuyết điểm lớn, nên dù ông biện thuyết thế nào cũng không thể che lấp cái tính chất ô thối bang

người trên trọng từ từ bao nhiêu, thì bấy giờ lại học đi chi đi mà bấy nhiêu. Vì thế nên người kia bị họ không nói mà một ngày kia phải mượn hai lít dầu lửa để lạnh nợ đời. Đáng thương thay cái kiếp lao động người Annam!

MỚI ĐƯỢC PHÉP MỞ MỘT TRƯỜNG TƯ-THỰC CHUNG-ANH HỌC-HIỆU - HUẾ

Chúng tôi mới được phép Chính-phủ cho mở một học-hiệu tại Huế gồm những lớp tiểu-học (cycle primaire) và lớp bổ-lập (cours de perfectionnement). Chính-phủ lại có hứa rằng qua một năm thí-nghiệm thì chúng tôi có thể xin phép mở thêm ban cao-dẳng tiểu-học (cycle primaire supérieur). Sang năm chúng tôi sẽ hết sức lo nên ban cao-dẳng tiểu-học và nhà ký-túc (pensionnat) cho học-sinh ở xa.

Chúng tôi định: I) Ngày khai giảng vào ngày 15 Septembre 1929.

lớp dự-bị (cours préparatoire)	2500
lớp sơ-dẳng (cours élémentaire)	2,00
lớp nhì (cours moyen)	2,50
lớp nhứt (cours supérieur)	3,00
lớp bổ-lập (cours de perfectionnement)	3,50

III) Rước thầy dạy đều là cựu học-sinh lớp tam từ niên trở lên và rước thầy có bằng-cấp cao-dẳng sư-phạm (professeur).

Chú ý. - Chúng tôi cần dùng ba thầy có bằng-cấp tiểu-học (certificat d'études primaires) và hai thầy có bằng-cấp cao-dẳng tiểu-học (diplôme d'études primaires supérieures). Ông nào muốn dạy hoặc muốn cho con học thì xin mở đến nhà hoặc viết thư cho:

Monsieur le Directeur de l'INSTITUTION CHUNG-ANH - HUẾ

NHỮNG SÁCH CÓ BÁN TẠI BÀN QUẢN

Hỏa xa chỉ nam mỗi quyển	0,30
Duyên-loại	0,25
Nam-quốc nữ-lưu	0,40
Pháp nuôi-tâm	0,12
Pháp nuôi-gà	0,18
Xã hội luận	0,25
Xã hội	0,30
Việt nam đã thịnh	0,10
Nữ công thường-thứ	0,20
Phụ nữ Tùng san	0,20
Họa tình	0,25
Chỉ phục thù	0,25
Pháp luật	0,20
Truyện nếm bát 1 và 2	0,06
Kinh tế học II	0,40
Vấn đề sinh mệnh	0,20
Đông tây văn hóa II	0,18
Phụ nữ vận động	0,20
Những gương anh hùng	0,15
Chính trị trung hoa	0,20
Dân quyền II	0,17
Quản trị dân trị	0,10
Thực dân lịch sử	0,40
Đông tây văn nhân	0,35
Sách thuốc da dưng	0,35
Sinh tồn cạnh tranh	0,20
Giết ai? cứu ai?	0,17
Phụ nữ từng san quyển II	0,20

Al mua xin chiếu giá gởi tiền và nhờ gởi thêm 0,13 cước, nếu mua hai quyển trở lên, thời thêm mỗi quyển 0,13 nữa. Tiếng-dân

SÁCH MỚI

Bản báo mới nhận tặng hai quyển sách sau này:

1 - PHẠ-HÓA-TÂN THANH NIÊN quyển thứ nhất xuất bản tại Gò Vấp (Gia-định) giá 0,30.
2 - NỮ-ANH-TÀI (quyển thứ năm) của Nữ lưu thơ quán vô-công. Bản báo xin có lời cảm tạ.

Chú ý! Chú ý!

Al là chủ tiệm bán thuốc bắc « CHÍN và SÔNG » nên tìm đến tiệm QUÂN-THẮNG ở đường CANTON MAIS N° 78-80 FAIPO là nơi mà buôn bán thuốc bắc, tạp hóa, cước cá, trừ danh từ xưa chỉ nay chỉ 30 năm dư trên đường này thì ai ai đều nghe tiếng. Ai ai muốn giá cả phải chăng, ai ai muốn hỏi giá cả gì, xin đến đây ngay.

Xin kính mời quý khách chiếu cố.

Chủ nhân kính cáo

QUÂN-THẮNG

CAM TICH TAN
(Thuốc bột sản lá hiệu con BƯƠM BƯƠM)

Xét trong lẽ thường trẻ em khi biết đi biết chạy thì hay ăn bậy, trèo cao, khó bệnh này bệnh kia nhưng thường lại hay sinh mụn lở, nước da vàng, ốm yếu, bụng nổi gân, hay đau bụng mà không tới ngày, làm biến ăn, hoặc ăn nhiều quá mà không biết no, hoặc tiêu ra bọt, kỳ rồi rằng là bệnh CAM-TICH, nếu dùng thuốc không hay thì nên mua CAM TICH TÁN này.

Lần được phòng không nhốt công mọn, nên mới ra công tìm kiếm nơi các miền Đẩu-sơn bên Trung-quốc, chế luyện ra và thí nghiệm đã làm phen mới thành được thuốc CAM-TICH TÁN này rất nên kiến hiệu, qui ông qui bà có em cháu nên có các bệnh nói trên đây thì nên cho nó ăn, dần mà không bệnh thì càng tốt. Mỗi gói giá là 0,10

ĐẠI QUANG ĐƯỢC PHONG CHOLON HANOI

CAM TICH TAN

(Thuốc bột sản lá hiệu con BƯƠM BƯƠM)

Xét trong lẽ thường trẻ em khi biết đi biết chạy thì hay ăn bậy, trèo cao, khó bệnh này bệnh kia nhưng thường lại hay sinh mụn lở, nước da vàng, ốm yếu, bụng nổi gân, hay đau bụng mà không tới ngày, làm biến ăn, hoặc ăn nhiều quá mà không biết no, hoặc tiêu ra bọt, kỳ rồi rằng là bệnh CAM-TICH, nếu dùng thuốc không hay thì nên mua CAM TICH TÁN này.

Lần được phòng không nhốt công mọn, nên mới ra công tìm kiếm nơi các miền Đẩu-sơn bên Trung-quốc, chế luyện ra và thí nghiệm đã làm phen mới thành được thuốc CAM-TICH TÁN này rất nên kiến hiệu, qui ông qui bà có em cháu nên có các bệnh nói trên đây thì nên cho nó ăn, dần mà không bệnh thì càng tốt. Mỗi gói giá là 0,10

NAM-TRUNG-BẮC CAO-MÊN VÀ LEO xứ nào cũng có bán và có quyền sách thuốc để cho không.
ĐẠI-QUANG-ĐƯỢC-PHONG 46 Đại-lộ Tổng-Độc-Phương CHOLON (Namkỳ) 47 Phố hàng Đường HANOI (Bắc kỳ)

YÊU-SO BỒ THẬN HOÀN

Mỗi hộp 1\$00, 12 hộp 10\$00

Nếu qui vị thấy đau lưng, mỗi gối, từ chỉ mỗi mội, không muốn ăn uống, lần ngày không có con, không muốn gần đàn bà hoặc là ăn nằm với đàn bà không được như xưa nguyên, tình khi lòng và mau ra, ban đêm thường hay đi đại mội, kỳ là chứng bệnh thận rõ ràng. Hãy mau dùng thuốc « YÊU-SO BỒ THẬN HOÀN » thì thấy hiệu nghiệm liền.

